

Raadsvoorstel

Agendanr. :
Reg.nr. : 3178310
B&W verg. : 24 september 2013
Commissie : FES
Cie_verg. : 25 november 2013
Raadsverg. : 10 december 2013

Onderwerp: Strategische Verkenning
Breedbandinfrastructuur

1) Status

Op grond van uw bevoegdheid kaders voor beleid op hoofdlijnen te stellen, bieden wij u ter vaststelling deze nota over Strategische Verkenning Breedbandinfrastructuur aan.

2) Samenvatting

Diverse maatschappelijke instanties (wijkraden, georganiseerd bedrijfsleven, politieke partijen) hebben ons om uiteenlopende redenen gevraagd de aanleg van een open en toekomstbestendig breedbandnetwerk te bespoedigen. We hebben ons door adviesbureau M&I/Partners laten adviseren over de vraag of we als gemeente een rol hebben om de realisatie van een toekomstbestendige breedband-infrastructuur te versnellen? En zo ja, hoe dit op een transparante wijze in de markt te zetten zonder daarbij de markt op een ontoelaatbare manier te verstoren. Op verzoek van de gemeente Maasdonk hebben we daarbij ook het gebied Vinkel en Nuland betrokken.

Voor een goed begrip van de materie wordt op basis van het advies in dit raadsvoorstel eerst nader ingegaan op het begrippenkader. Wat is breedband, toekomstbestendigheid, openheid, beschikbaarheid en betaalbaar?

Het belang van hoogwaardig breedband voor bewoners, bedrijven en instellingen wordt breed erkend. De behoefte zal de komende jaren steeds verder toenemen. Uit het rapport komt naar voren, dat het beschikbare coax netwerk voor het merendeel van de bewoners nu en ook de komende jaren voldoende capaciteit levert. Omdat er echter sprake is van een gesloten netwerk, is er geen sprake van gelijke toegang voor alle providers. Hoewel directe noodzaak ontbreekt voor een gerichte actie om versnelling van de aanleg van glasvezelinfrastructuur in 's-Hertogenbosch te realiseren, zijn we vanzelfsprekend bereid om met marktpartijen (bijv. Reggefiber) in gesprek te gaan, die een vergunning willen aanvragen om naar de woongebieden glasvezel aan te leggen.

Op de Bossche bedrijventerreinen is de situatie geheel anders. Daar zijn, zoals op veel bedrijventerreinen in Nederland geen coax kabelnetwerken, zoals in de woongebieden. Bedrijven lopen steeds vaker aan tegen de beperkingen van het traditionele kopernetwerk. Slechts tegen vaak hoge kosten (factor 2 à 3 in vergelijking met bedrijventerreinen waar wel breedband aanwezig is) kunnen bedrijven op hoogwaardig breedband aangesloten worden. Om een op dit punt beter concurrerend vestigingsklimaat te creëren wordt voorgesteld het gemeentelijk glasvezelnetwerk (nu uitsluitend beschikbaar voor eigen gebruik) onder nog nader te bepalen randvoorwaarden en vergoedingen in beginsel beschikbaar te stellen aan derden, mits continuïteit en veiligheid van het eigen gebruik van dit netwerk daarmee niet wordt geschaad. Dit biedt dan tevens de mogelijkheid initiatieven van marktpartijen op bedrijven- terreinen beter te faciliteren. Aanvullend onderzoek naar consequenties, randvoorwaarden en juridische organisatievorm waaronder gebruik door derden van het gemeentelijk glasvezelnetwerk zou kunnen geschieden, is nog wel vereist.

3) Voorstel

Bijgaand concept – raadsbesluit vaststellen waarin wordt gevraagd om te besluiten tot:

- a. Kennis te nemen van de resultaten van het rapport 'Strategische verkenning open breedbandinfrastructuur gemeente 's-Hertogenbosch' (juni 2013, M&I/Partners);
- b. Met marktpartijen in gesprek te gaan over verglazing van de woongebieden en het buitengebied vanuit haar gemeentelijke wettelijke taak als uitvoerder van de Telecomwet;
- c. Het besluit te nemen het gemeentelijk mantelbuizennetwerk voor de verglazing van bedrijventerreinen onder nog nader te bepalen voorwaarden en vergoedingen beschikbaar te stellen aan derden en daar nader onderzoek naar te verrichten.

Steller : Sedee

Tel. : (073) 615 56 67

E-mail : l.sedee@s-hertogenbosch.nl

4. Aanleiding

De aanleiding voor het uitvoeren van een strategische verkenning naar de toekomstige breedbandinfrastructuur in 's-Hertogenbosch is meerledig. Als gemeente zijn wij van verschillende kanten (wijken, georganiseerd bedrijfsleven, politieke partijen) benaderd met het verzoek de aanleg van een open en toekomstbestendig breedbandnetwerk te bespoedigen. Daar zijn goede redenen voor. Een goede glasvezelinfrastructuur wordt gezien als aanjager voor nieuwe bedrijvigheid en stimulans voor innovaties. Voorts willen we indien mogelijk proactief in kunnen spelen op de financiële middelen die via het breedbandfonds door de provincie Noord Brabant beschikbaar worden gesteld voor een versnelling van de verglazing van Brabant. Daarnaast is het voor 's-Hertogenbosch van groot belang haar goede (internationale) concurrentiepositie te behouden en te versterken.

Het bedrijfsleven in 's-Hertogenbosch ervaart momenteel een marktdominantie van partijen als Ziggo en KPN, waardoor zij voor dezelfde diensten beduidend meer moet betalen dan elders in Brabant. Deze marktdominantie is niet uniek en speelt ook in andere gemeenten en provincies. Zeker naar de toekomst toe is deze marktdominantie voor burgers en bedrijven echter niet wenselijk en is meer concurrentie op haar plaats. Met een open glasvezelnetwerk naast de bestaande coax, telefonie, TV en internetstructuren kan in onze gemeente meer concurrentie worden geïnitieerd. Aangezien we als gemeente zelf al ca. 60 km aan eigen mantelbuizen (met glasvezel) naar de gemeentelijke gebouwen hebben liggen, is naar aanleiding van een gesprek met de gemeente Rotterdam de vraag gerezen of wij onze eigen glasvezelinfrastructuur ook niet beschikbaar zouden kunnen stellen aan derden om de verglazing van bedrijventerreinen en woonwijken te bespoedigen?

5. Extern advies

Het bovenstaande is voor ons aanleiding geweest om ons te laten adviseren over de vraag of we als gemeente een rol hebben om de realisatie van een toekomstbestendige breedband-infrastructuur te versnellen? En zo ja, hoe dit op een transparante wijze in de markt te zetten zonder daarbij de markt op een ontoelaatbare manier te verstoren. Het adviesbureau M&I/ Partners heeft bijgevoegd adviesrapport opgesteld. Op verzoek van de gemeente Maasdonk hebben we daarbij ook het gebied Vinkel en Nuland betrokken.

6. Overzicht betrokkenheid raadscommissie

Tijdens de vergadering op 11 juni 2012 (commissie FES) is u toegezegd, dat middels een quickscan in beeld zal worden gebracht wat de huidige situatie is rond glasvezel in 's-Hertogenbosch. Daarnaast is uw commissie tijdens de commissievergadering op 24 september 2012 toegezegd, dat er eveneens een quickscan zal worden uitgevoerd naar de mogelijkheden en wenselijkheid van Wifi in de binnenstad. In een brief (d.d. 22 januari 2013) bent u geïnformeerd over de voorlopige resultaten van deze trajecten. In de commissievergadering in mei 2013 heeft wethouder Schouten gemeld, dat het rapport inzake de strategische verkenning breedbandinfrastructuur in september zal worden toegezonden en zal worden geagendeerd voor behandeling in de commissie. De resultaten van de quickscan inzake Wifi worden u in september in een apart raadsvoorstel aangeboden.

7. Beleidsuitgangspunten verglazing 's-Hertogenbosch

Om de vruchten te plukken van breedband, hanteren de meeste gemeenten het uitgangspunt, dat breedbandoplossingen moeten voldoen aan de volgende eigenschappen: toekomstbestendig, openheid, beschikbaarheid en betaalbaar/marktconform. Alvorens dit nader toe te lichten is een goed begrip van de definitie van breedband van belang.

7.1. Wat is breedband?

In de praktijk zijn er in Nederland drie soorten fijnmazige, vaste ICT infrastructuren:

- Kopernetwerk (van KPN), traditioneel gebruikt voor telefonie, maar via ADSL/VDSL geschikt gemaakt voor andere diensten zoals televisie en internet. Dit kopernetwerk voldoet over enkele jaren niet meer aan de capaciteitsbehoefte van bewoners en bedrijven;
- Coax/HFC netwerk (van Ziggo, UPC en enkele andere kabelbedrijven), traditioneel gebruikt voor doorgifte van televisiesignaal, maar via technieken als DOCSIS 3.0 geschikt gemaakt voor andere diensten zoals telefonie en internet. De verwachting is dat door verdere technologische ontwikkelingen de capaciteit (bandbreedte) van dit netwerk nog een groot aantal jaren mee kan groeien met de vraag;
- Glasvezelnetwerk (van o.a. Reggefiber, CIF en enkele kleinere bedrijven), een nieuw aangelegd netwerk dat geheel bestaat uit glasvezel. Technologisch gezien kan dit netwerk zeer hoge capaciteit leveren – voldoende voor de verwachte vraag voor de komende tientallen jaren.

Als het gaat om breedband kan er onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds basisbreedband infrastructuur (o.a. koper/ADSL) en anderzijds hoogwaardige breedbandinfrastructuren – in het Engels ‘Next Generation Access Networks’ of NGA netwerken, zoals coax/HFC en glasvezel. In deze nota doelen we op deze NGA netwerken wanneer we spreken van breedband. Het kopernetwerk is vanwege de beperkte capaciteit geen toekomstbestendig NGA netwerk.

7.2. Vereiste eigenschappen breedbandinfrastructuur

- Toekomstbestendigheid

Hiermee wordt bedoeld de toekomstbestendigheid van de technologie en duurzaamheid van de investeringen: een grote bandbreedte nu en een (veel) hogere bandbreedte in de toekomst is vereist voor zowel het ontvangen (downstream) als verzenden (upstream).

- Openheid

Dit betreft openheid van het netwerk in de zin van gelijke toegang voor alle providers op hetzelfde moment ter bevordering van concurrentie en innovatie. Wanneer er maar één netwerk beschikbaar is en dat netwerk gesloten is voor andere telecompagnijen om daar tegen gelijke voorwaarden gebruik van te maken, dan bestaat het gevaar dat concurrentie en ontwikkeling van nieuwe toepassingen en diensten op het netwerk belemmerd worden. Door concurrentie op het netwerk blijven daarnaast gebruikers en afnemers een keuze houden. Openheid van het glasvezelnetwerk wordt gereguleerd door de Autoriteit Consument en Markt (ACM).

Een alternatief voor concurrentie **tussen** infrastructuur (bijv. tussen coaxkabel, glasvezel en koper) is concurrentie **op** infrastructuur, dat ontstaat wanneer partijen open en tegen gelijke voorwaarden toegang hebben tot dezelfde infrastructuur (bijv. op de coaxkabel).

- Beschikbaarheid

Beschikbaarheid van het netwerk voor alle bewoners, bedrijven en instellingen in de gemeente - inclusief diegenen in afgelegen en minder bebouwde gebieden;

- Betaalbaar/marktconform

Marktconforme toegang en tarieven voor de eindgebruikers.

8. Aanleg breedband versnellen: nut en noodzaak

Uit het rapport komt naar voren, dat het belang van hoogwaardig breedband voor bewoners, bedrijven en instellingen inmiddels breed wordt erkend. Een goede breedbandinfrastructuur biedt tal van mogelijkheden voor bestaande en nieuwe digitale diensten voor consumenten, bedrijven en instellingen. Men verwacht, dat door zowel nieuwe diensten als door het afnemen van een groot aantal diensten over dezelfde infrastructuur de vraag naar bandbreedte de komende jaren zal blijven toenemen. Hoogwaardig breedband is met name van belang voor bedrijven met intensieve communicatie, maar stimuleert ook de ontwikkeling van de kenniseconomie en de creatieve industrie. Woningcorporaties zien de meerwaarde van breedband waar het gaat om toegang van bewoners tot digitale diensten (onder andere met diensten voor onderwijs, gezondheidszorg, veiligheid, gemak en comfort, energiebeheer, zuinigheid en woningbeheer), langer zelfstandig wonen en de mogelijkheid tot het zo lang mogelijk behouden van regie over het eigen leven (zelfredzaamheid).

Zorginstellingen zien ICT toepassingen als instrument om in te spelen op nieuwe zorgvragen. De komende vijftien jaar zal de druk op de zorg sterk toenemen. Breedband wordt ingezet naar bewoners toe (o.a. voor het ontsluiten van zorgservicepunten en woonservicegebieden/ woonzorgzones, het bieden van zorg aan huis, zoals persoonlijke alarmering en domotica en het verhogen van efficiëntie in de zorg), maar ook tussen diverse zorginstellingen en woning-gerelateerde partijen (zoals woningcorporaties) – die steeds vaker intensief moeten samenwerken en informatie moeten uitwisselen. Het geeft de eindgebruiker meer mogelijkheden om zelf de regie te voeren op het terrein van gezondheid

Ook voor hoger onderwijs en onderzoek zijn goede breedbandverbindingen onontbeerlijk.

Voor vooral de grotere bedrijven is een zeer snelle breedbandverbinding met hoge beschikbaarheid en betrouwbaarheid inmiddels van essentieel belang. Zij zijn bij machte die zelf te laten aanleggen. Echter voor de MKB-bedrijven, die doorgaans over aanzienlijk minder financiële mogelijkheden beschikken om een eigen breedbandnetwerk te laten aanleggen, is vaak nog geen betaalbaar breedbandaanbod beschikbaar. Terwijl hun behoefte daar naar stijgt, omdat zij hun ICT willen kunnen uitbesteden en op afstand willen afnemen (betrekken uit de 'cloud').

Voor veel maatschappelijke toepassingen richting bewoners en zzp-ers neemt de behoefte aan beschikbaarheid van hoogwaardig breedband toe. Ontwikkelingen zoals 'Het Nieuwe Werken' promoten het flexibel, plaats- en tijdonafhankelijk werken, gebruikmakend van diverse door technologie gedreven instrumenten. Snelle en betrouwbare communicatie thuis en onderweg is daarvoor een essentiële randvoorwaarde.

In een conservatieve schatting gaat TNO uit van een groei van bandbreedte van 30% tot 40% per jaar. Met betrekking tot technologie voldoen alleen volledig glasvezel (ook wel: Fiber-to-the-home, of FttH genaamd) en coax/glasvezel netwerken aan deze vraag. Op de langere termijn zal volgens de deskundigen alleen glasvezel voldoen aan de vraag naar bandbreedte.

Draadloze technologie is geen duurzame of schaalbare alternatieve technologie voor een breedbandinfrastructuur. Enerzijds omdat de capaciteit van draadloze netwerken altijd ver zal achterlopen op vaste verbindingen en anderzijds omdat ook draadloze technologie gebruik maakt van zend- en ontvangstmasten, die dus ook op vaste verbindingen aangesloten moeten worden voor hoge capaciteit.

Voor een nadere toelichting en achtergronden wordt verwezen naar hoofdstuk 3 van het rapport.

9. Waarom een rol voor de gemeente?

Op dit moment zijn zo'n 200 gemeenten in Nederland actief (variërend van voorbereiding tot realisatie) met het laten realiseren van een nieuwe open breedbandinfrastructuur, voornamelijk glasvezel, in hun gemeente. In de omgeving van 's-Hertogenbosch zijn diverse initiatieven ontstaan, onder andere in Eindhoven, Nuenen, Eersel, Heeze-Leende, Boekel, Tilburg, Uden, Veghel en Vught om glasvezelnetwerken aan te leggen – waarbij vaak een of meer publieke partijen (gemeente, woningbouwcorporatie) een rol spelen.

Waarom hebben die gemeenten een rol gepakt? Daar worden in het rapport diverse redenen voor aangevoerd, zoals het verwachte economische en maatschappelijke effect, zoals hiervoor beschreven. Daarnaast zagen die gemeenten ook zelf een belang bij goede (data)communicatie-verbindingen voor de eigen organisatie en dienstverlening naar burger en bedrijf. Daarnaast hebben gemeenten als vanzelf betrokkenheid bij het onderwerp als uitvoerder van de Telecomwet – en de daarmee samenhangende verantwoordelijkheid als beheerder van de ondergrond en antennebeleid. De gemeente is namelijk vanuit de Telecomwet belast met de coördinatie van de uit te voeren werkzaamheden door aanbieders van openbare elektronische communicatienetwerken in verband met de aanleg en instandhouding van kabels binnen haar grondgebied. Deze taak is aan de gemeente toebedeeld als verantwoordelijke instantie voor de gemeentelijke huishouding en hoeder van publieke belangen zoals het beperken van overlast als gevolg van stremmingen en opbrekingen in verband met werkzaamheden. Tot slot beschouwen veel burgers en bedrijven een breedbandinfrastructuur steeds meer als een soort nutsvoorziening en hebben daarom bepaalde (al dan niet terechte) verwachtingen van de overheid.

10. Breedband in 's-Hertogenbosch

Breedband voor bewoners

Veel bewoners in 's-Hertogenbosch hebben momenteel toegang tot internet, via KPN (kopernetwerk met ADSL/VDSL) en/of Ziggo (coax kabel met DOCSIS 3.0). Het netwerk van KPN is van overheidswege vanwege haar marktdominantie gereguleerd om open te zijn. Dat betekent dat andere partijen (zoals Tele2, T-mobile/Online, Vodafone en andere partijen) ook diensten kunnen leveren over het netwerk van KPN. Ziggo heeft deze verplichting niet en daarmee is de coaxkabel een gesloten netwerk; dat wil zeggen dat op de coax-infrastructuur van Ziggo uitsluitend diensten worden geleverd door Ziggo.

De techniek van koper is eindig. Hoe verder men van de telefooncentrale zit, hoe minder snel ADSL wordt. Na ADSL wordt momenteel VDSL uitgerold. De VDSL ontwikkeling probeert het uiterste uit het oude telefonienetwerk te halen. Ook KPN geeft aan, dat dit slechts een tijdelijke oplossing is, aangezien het de vraag naar bandbreedte niet zal kunnen leveren. Via overname van Reggefiber (dat glasvezel aanlegt tot in de woning) verwerft KPN een glasvezelnetwerk waarmee zij de concurrentie met Ziggo aan kan blijven gaan.

Wat betreft beschikbare bandbreedte voor het merendeel van de bewoners, is er op dit moment volgens M&I / Partners nog geen directe noodzaak om versnelling te verlangen. Het beschikbare coax kabelnetwerk van Ziggo levert nog voldoende capaciteit om aan de huidige vraag te voldoen en is beschikbaar voor vele huishoudens (volgens Ziggo bij meer dan 97% van de adressen in de gemeente). Voorts is de verwachting, dat door verdere technologische ontwikkelingen de capaciteit van het coax kabelnetwerk nog verder zal toenemen - en daarmee de komende jaren in de vraag naar bandbreedte kan voorzien. Redenen voor vele gemeenten om toch actief te worden in de realisatie van nieuwe breedbandinfrastructuren zitten met name in de toekomstbestendigheid ("het

realiseren van een nieuw netwerk kost enkele jaren", "de vraag naar bandbreedte voor zijn", "niet te laat te zijn wanneer de vraag er wel is", "de vraag naar grotere bandbreedte zal blijven toenemen") en "openheid van het NGA netwerk".

Het aanleggen van een geheel nieuw NGA netwerk zal 4 à 5 jaar duren alvorens de gehele gemeente daarmee is ontsloten.

Breedband voor bedrijven

M&I/Partners gaan in het rapport apart in op de situatie voor de bedrijven. Bedrijven die in een woongebied aanwezig zijn (veelal MKB) hebben veelal voldoende aan een consumenten aansluiting, met wat extra service. Deze aansluitingen maken gebruik van dezelfde aansluitingen als de consumenten.

Op de Bossche bedrijventerreinen zijn geen coax kabelnetwerken aanwezig. Vaak is er wel een traditioneel KPN (koper)netwerk, maar een ADSL dienst is niet altijd voldoende voor bedrijven; en in elk geval in de toekomst loopt dit zeker tegen beperkingen aan. In 's-Hertogenbosch zijn de bedrijven afhankelijk van het reeds aanwezige netwerk van telecompartijen of zij kunnen worden aangesloten (vaak tegen hoge kosten) op een NGA netwerk. In onze gemeente zijn de volgende landelijk opererende bedrijven met een breedbandnetwerk aanwezig: KPN, Ziggo/UPC en Eurofiber. In 's-Hertogenbosch zijn ook Tele2 Zakelijk (in beperkte mate), Cbizz (voormalig EBo) en (op zeer beperkte schaal) Interconnect actief.

De ACM heeft recent KPN verplicht, gezien de machtspositie die KPN verworven heeft, haar glasvezelnetwerken ook voor de zakelijke markt te delen en daarmee open te stellen voor haar concurrenten. Deze concurrenten kunnen daarop dan eigen telecomdiensten aanbieden. Daarmee krijgen bedrijven meer keuzemogelijkheden aangeboden. KPN verzet zich nog tegen dit besluit, maar naar verwachting zal de ACM niet op haar besluit terug komen. Dit is voor alle gemeenten en bedrijven goed nieuws.

Agrarische bedrijven in de afgelegen gebieden vallen onder het witte gebied. Zij hebben momenteel geen of zeer beperkte (data)verbindingen. De behoefte zal - zo is de verwachting van de ZLTO - de komende jaren echter toenemen.

Conclusies

In het rapport wordt geconcludeerd, dat zowel burgers als bedrijven belang hebben bij een open en toekomstbestendig breedbandnetwerk tegen marktconforme tarieven en marktconforme randvoorwaarden. Dit geldt niet alleen voor de dichtbevolkte gebieden, maar ook voor de adressen in de buitengebieden ('witte gebieden').

De huidige telecominfrastructuur in 's-Hertogenbosch (idem gemeente Maasdonk) - zie het rapport - voldoen volgens het adviesbureau niet aan de eisen van openheid, gemeente brede dekking en (langere termijn) toekomstbestendigheid. De infrastructuur zullen ook niet vanzelf snel evolueren naar een situatie waarin zij hier wel aan voldoen, aangezien marktpartijen daarvoor hun eigen bedrijfseconomische principes annex strategische overwegingen hanteren.

Met de waarde die breedband kan hebben voor het publieke en economische belang, is een breedbandinfrastructuur van belang voor bewoners, bedrijven en instellingen. Breedband heeft niet alleen een belangrijke economische impact, maar ook een maatschappelijke impact o.a. op gebied van gezondheidszorg, onderwijs, overheid, wonen, sociale cohesie, energie, mobiliteit en veiligheid.

De adviseurs zijn van mening, dat de gemeente een rol heeft bij realisatie van breedbandinfrastructuur vanuit haar economisch en maatschappelijk belang (tijdig anticiperen op ontwikkelingspotenties van nieuwe infrastructuur, stimuleren doorontwikkeling bedrijven, bevorderen innovaties), vanuit de wens om alle bedrijven en bewoners aan te sluiten op breedband en vanuit haar wettelijke taak als uitvoerder van de Telecomwet (m.n. coördinatie van de uit te voeren werkzaamheden van aanleg en instandhouding van kabelnetwerken, beperken van overlast).

Als gemeente hebben we momenteel de mogelijkheid om de aanleg van hoogwaardig breedband te versnellen. Indien we niets doen en het aan de markt overlaten dan - zo is de verwachting van de adviseurs - kiest de markt haar eigen pad. Daarbij moeten we dan als gemeente accepteren, dat:

- we dan met de verglazing van de gemeente verder op achterstand worden gezet hetgeen onze marktpositie als aantrekkelijke vestigingsplaats zal aantasten;
- dan een belangrijke vereiste voor innovatie (een goede breedbandinfrastructuur) in onze gemeente ontbreekt. Terwijl juist innovatie wordt gezien als een belangrijke sleutel om de economie weer uit het slop te trekken;
- dan het MKB in 's-Hertogenbosch minder in staat is digitale diensten af te nemen ter ondersteuning van hun bedrijfsvoering. Denk daarbij aan datacommunicatie tussen vestigingen, cloud computing, thuiswerken, pinnen over IP, alarmering, camerabewaking en Voice over IP (waardoor een telewerker ook thuis via zijn interne bedrijfs telefoonnummer bereikt kan worden);
- er dan in 's-Hertogenbosch geen sprake zal zijn van een open netwerk, waardoor er minder producten en diensten op het netwerk zullen worden aangeboden, er voor bedrijven en bewoners ook minder keuze is en door het ontbreken van voldoende concurrentie de tarieven naar verwachting hoger zullen liggen dan in andere gemeenten waar wel sprake is van een open netwerk;
- dan op termijn in onze gemeente niet alle bewoners en bedrijven op hoogwaardig breedband zullen zijn aangesloten;

11. Welke rol mag een gemeente vervullen om aanleg van breedband te versnellen?

M&I/Partners zijn daar in het rapport heel duidelijk over:

- **Reguleren:** De gemeente is beheerder van de ondergrond en verantwoordelijk voor het antennebeleid. Als gemeente kunnen we het meer of minder aantrekkelijk maken voor bedrijven om in onze gemeente in breedband te investeren door bijvoorbeeld vergunningprocedures soepel te laten verlopen en door het al of niet stringent koppelen van aanleg in rendabele (stedelijk gebied) en onrendabele buitengebieden.
- **Faciliteren:** Het bij elkaar brengen van partijen, verbinden en initiatieven aanmoedigen op het gebied van breedband of toepassingen over breedband. Bijvoorbeeld door het ondersteunen van vraagbundeling;
- **Financieren:** Hoewel verbonden aan strenge voorwaarden is financieren, daar waar door de markt geen toekomstbestendig breedbandnetwerk tot stand komt, zoals in het buitengebied, een optie. Aandachtspunt hierbij is dat staatssteun moet worden voorkomen.

12. Welke aanpak wordt aan de gemeente 's-Hertogenbosch geadviseerd?

Het adviesbureau heeft een vijftal mogelijke opties voor versnelling van aanleg van een open en toekomstbestendig breedbandnetwerk met marktconforme randvoorwaarden en tarieven voor alle bewoners, bedrijven en instellingen geanalyseerd en beoordeeld. Dit zijn:

- Aanpak volgen van Reggefiber/KPN voor realisatie van breedband naar woningen (naar analogie van diverse andere Nederlandse gemeenten);
- Een coöperatieve aanpak volgen op gemeente, wijk- of bedrijventerreinniveau (naar analogie van gemeente Boekel, Heeze-Leende, etc.);
- Realiseren van een fijnmazig glasvezelnetwerk naar alle woningen en bedrijven in (gedeeltelijk) eigendom van de gemeente (naar analogie van gemeente Amsterdam);
- Beschikbaar stellen van het huidige eigen gemeentelijk glasvezelnetwerk als basisinfrastructuur (naar analogie van de gemeente Rotterdam);
- Faciliteren van (lokale) telecompacties om een open breedbandinfrastructuur te realiseren op bedrijventerreinen;

Een aanpak volgen van het bedrijf CIF (het vervangen van hun kabelnetwerk door een nieuw eigen glasvezelnetwerk) is hierbij niet opgenomen, aangezien deze aanpak niet van toepassing is voor 's-Hertogenbosch. In de gemeente is namelijk geen kabelinfrastructuur van CIF aanwezig.

13. Advies van M&I/Partners

In het rapport wordt van elke optie de voordelen geschetst, alsmede bijzondere aandachtspunten, de verwachte rol van de gemeente daarbij en een advies voor de gemeente over het al of niet volgen van de betreffende optie. Op grond van die analyse wordt geadviseerd als gemeente de regie in handen te nemen en voor bewoners en bedrijven separaat actie te ondernemen. Voor bewoners kan de gewenste versnelling worden bereikt door als gemeente via reguleren en faciliteren de uitrol van het Reggefibermodel te bevorderen. Voor bedrijven kan de gewenste versnelling worden bereikt door het beschikbaar stellen van het huidige eigen gemeentelijke glasvezelnetwerk als basisinfrastructuur én het faciliteren van initiatieven op de bedrijventerreinen door marktpartijen. Voor een nadere toelichting op dit advies wordt op deze plek volstaan met een verwijzing naar hoofdstuk 4.4 van het rapport.

14. Hoe willen we nu als gemeente hiermee verder?

Aangezien er in de markt een verschil in aanpak is voor enerzijds breedband voor bewoners en anderzijds breedband voor bedrijven(terreinen) hebben we dat onderscheid ook voor de te ondernemen stappen aangebracht.

Voor bewoners

Voor versnelling van een open toekomstbestendig NGA netwerk naar huishoudens in onze gemeente is maar één serieuze optie, zo blijkt uit het advies van M&I/Partners. De grootste en als enige nationaal opererende partij, die momenteel een open NGA netwerk (volledig gebaseerd op glasvezel) realiseert, is Reggefiber. Daarbij moet worden opgemerkt, dat Reggefiber pas in een wijk of gebiedsdeel daadwerkelijk investeert, wanneer ca. 30% van de huishoudens in dat gebied te kennen heeft gegeven op glasvezel te willen worden aangesloten. In dit kader is vermeldenswaardig, dat momenteel in Nederland circa 1,5 miljoen huishoudens aangesloten zijn op glasvezel. Daarvan heeft tot nu toe pas ca. 1/3 daadwerkelijk ook een abonnement afgesloten.

Reggefiber heeft te kennen gegeven in onze gemeente een glasvezelinfrastructuur naar huishoudens te willen realiseren. We gaan daar graag verder met hen over in gesprek al is het maar omdat wijk voor wijk de straat open en dicht moet om de glasvezel naar de woningen aan te leggen. Maar wel in de wetenschap, dat momenteel de capaciteit van de reeds aanwezige breedbandvoorzieningen

nog zonder meer voldoen en nog aanzienlijk kunnen worden verhoogd. Voorts dient te worden opgemerkt, dat op basis van de bestaande voorwaarden voor aanleg van kabels en leidingen (AVKL 2006) elke partij die dat wil (dus ook Reggefiber) nu al direct kan starten met aanleg van glasvezel. Daar kan bij de gemeente gewoon een vergunning voor worden aangevraagd.

Voor alle partijen geldt in het kader van "verstoring van marktverhoudingen" we als gemeente in het geval van de keuze voor een actieve rol gehouden zijn aan het aanbestedingsbeleid. Dit houdt in, dat we de voorwaarden voor verglazing, die we als gemeente stellen, transparant aan de markt als geheel moeten voorleggen. Indien van de gemeente geld of extra capaciteit door een marktpartij wordt verlangd om verglazing te bespoedigen dan is zo'n verzoek niet of slechts in beperkte mate te honoreren, zolang we daar niet op een ontoelaatbare manier de markt mee verstoren.

Voor de verglazing van buitengebieden (de zgn. "witte gebieden") kan het provinciale breedbandfonds uitkomst bieden. Voor het bestaande Bossche gebied is de omvang van het witte gebied erg beperkt, maar straks met Vinkel en Nuland erbij is dit wel een factor van belang. We brengen dit aspect in in de gesprekken met marktpartijen die in 's-Hertogenbosch aan de slag willen.

Voor bedrijven

ICT is een doorbraaktechnologie, die markten kan veranderen en waarmee ondernemers in alle sectoren nieuwe business kunnen genereren. ICT is de laatste jaren een drijvende kracht achter innovatie, productiviteitsstijgingen en daarmee ook achter de economische groei als geheel. 's-Hertogenbosch kent veel ICT gerelateerde organisaties. Met circa 740 bedrijven en ruim 7.000 medewerkers is de ICT-sector van groot belang voor de werkgelegenheid en de innovatiekracht in de stad. Ook de onderwijsinstellingen van het KW1C, HAS en AVANS, die alle de laatste jaren een sterke groei hebben doorgemaakt, zijn sterk afhankelijk van een goede breedbandinfrastructuur. Dat geldt ook voor de bedrijven en instellingen in de zorgsector. We hebben in het Economisch Actieplan de ambitie uitgesproken om als ICT stad verder aan ontwikkelings- en aantrekkingskracht te willen groeien. In het licht van dat streven, hebben we in 2012 het initiatief genomen tot oprichting van de ICT Community, waarbij inmiddels ruim 150 bedrijven en instellingen zijn aangesloten. Het stimuleren van innovatie en groei vragen naar de toekomst toe om een hoogwaardige breedbandinfrastructuur. Gezien de duur van de aanleg van zo'n infrastructuur moeten we op dit gebied nu actie ondernemen anders missen we over een aantal jaren de boot.

Bedrijven op de Bossche bedrijventerreinen ervaren nu problemen met hoge kosten en verplichte winkelnering van breedbandnetwerken, waarop ze nu kunnen worden aangesloten. Een open netwerk op bedrijventerreinen zou een stimulans kunnen betekenen voor meer bedrijven om meer gebruik te maken van hoogwaardige breedband. Marktpartijen doen dat echter niet uit zichzelf. KPN en Ziggo hebben namelijk in zekere zin een soort monopolie. Zij hebben de voornaamste gebruikers op een bedrijventerrein al als klant, drukken met hun marktpositie waar mogelijk nieuwe initiatieven uit de markt en profiteren zo van de koppeling tussen infrastructuur en diensten. Mogelijk dat hier op korte termijn verandering in komt, aangezien de ACM KPN heeft verplicht haar zakelijk glasvezelnetwerk open te stellen voor concurrenten. Maar bezwaarprocedures lopen nog. Maar dit is een kwestie van tijd. Voor bedrijven, die aangesloten willen worden, zit er vooralsnog niets anders op dan de hoge aansluitkosten en gebruikerstarieven te betalen. Om een beter concurrerend vestigingsklimaat te creëren en om versnelling van open en toekomstbestendig NGA netwerken voor bedrijven te bereiken, zullen we op advies van M&I/Partners als gemeente verder moeten gaan dan uitsluitend reguleren en/of faciliteren.

We willen in gesprek gaan met geïnteresseerde marktpartijen om te bepalen hoe realisatie van een open, marktconform en toekomstbestendig netwerk in onze gemeente op bedrijventerreinen

aangejaagd kan worden. Daarbij willen we de mogelijkheid inbrengen om het gemeentelijk mantelbuizennetwerk (nu uitsluitend beschikbaar voor eigen gebruik) onder een nog nader te bepalen vergoeding en randvoorwaarden in te zetten voor initiatieven die aansluiten bij de doelen van de gemeente: een open en toekomstbestendig NGA netwerk tegen marktconforme tarieven en randvoorwaarden, waarmee het vestigingsklimaat verder kan worden verbeterd en de innovatie een extra impuls kan worden gegeven. Het is vooralsnog niet de bedoeling dit gemeentelijk netwerk te verkopen of het eigendom daarvan met anderen te delen al willen we dat bij het zoeken naar mogelijkheden om verglazing van bedrijventerreinen te versnellen niet op voorhand uitsluiten. De ervaringen, die andere gemeenten met gebruik door en verhuur aan derden hebben opgedaan, willen we in aanvulling op dit onderzoek in beeld laten brengen.

Van belang hierbij is op te merken, dat het eventueel beschikbaar stellen van het eigen netwerk aan derden ook risico's en plichten met zich mee zal brengen. Grote bestaande partijen kunnen nieuwe initiatieven ondermijnen met een (tijdelijk) interessant aanbod tegen lage kosten. Het verhuren van eigen infrastructuur brengt daarbij ook extra taken en benodigde voorzieningen met zich mee. De invulling daarvan zal echter eerst in beeld moeten worden gebracht alvorens aan u een weloverwogen voorstel te kunnen voorleggen of wij daadwerkelijk willen overgaan het gemeentelijk glasvezelnetwerk aan derden beschikbaar te stellen en zo ja hoe dat dan op een verantwoorde en praktische wijze zou kunnen worden geoperationaliseerd.

Door de aanwezigheid in de directe omgeving van de Bossche bedrijventerreinen van een backbone voor glasvezel of coax, kunnen deze bedrijventerreinen niet binnen de kaders van het provinciaal breedbandfonds worden gekenmerkt als zogenaamd "wit" gebied. Daardoor komt de verglazing van deze bedrijventerreinen voor zover we het nu kunnen overzien niet in aanmerking voor een bijdrage uit het provinciale breedbandfonds.

De afdeling 's-Hertogenbosch van de Brabants Zeeuwse Werkgevers (BZW) staat positief tegenover dit voorstel. Zij onderschrijft met nadruk het grote economische belang van een open glasvezelnetwerk voor bedrijven. De beschikbaarheid van snelle internetverbindingen ervaren zij als een belangrijke vestigingsplaatsfactor. De aanleg van glasvezel achten zij dan ook onontbeerlijk. Tevens kan dan de aanwezigheid van glasvezel op bedrijventerreinen daar waar wenselijk een bijdrage leveren aan het verbeteren van de collectieve beveiliging. De BZW en de bij BZW aangesloten bedrijventerreinverenigingen hebben te kennen gegeven desgewenst een actieve en ondersteunende rol te willen vervullen bij promotie en vraagbundeling op de bedrijventerreinen.

15. Financiële paragraaf

Indien u instemt met dit raadsvoorstel dan zal dit jaar nog een vervolgonderzoek worden uitgevoerd, dat moet leiden tot een concreet voorstel hoe de aanleg van breedband op de bedrijventerreinen versneld zou kunnen worden aangelegd. Dit aanvullend onderzoek spitst zich toe op de financiële consequenties en randvoorwaarden en de juridische organisatievorm, waaronder gebruik door derden van het gemeentelijk glasvezelnetwerk zou dienen te geschieden. De kosten van dit aanvullend onderzoek worden voorzichtig geraamd op € 30.000,--. De kosten daarvan kunnen worden gedekt uit de beschikbare middelen uit het programma 'Ruimte voor bedrijvigheid' van de Begroting 2014.

Burgemeester en wethouders van 's-Hertogenbosch,
De secretaris, De burgemeester,

mr. drs. I.A.M. Woestenberg mr. dr. A.G.J.M. Rombouts

Bijlagen:

Rapport 'Strategische verkenning open breedbandinfrastructuur gemeente 's-Hertogenbosch' (juni 2013, M&I / Partners)

Ter inzage:

nvt

De gemeenteraad van 's-Hertogenbosch in zijn openbare vergadering van
10 december 2013;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 24 september 2013,
regnr.3178310;

gelet op de Gemeentewet;

Besluit

- a. Kennis te nemen van de resultaten van het rapport 'Strategische verkenning open breedbandinfrastructuur gemeente 's-Hertogenbosch' (juni 2013, M&I/Partners);
- b. Met marktpartijen in gesprek te gaan over verglazing van de woongebieden en het buitengebied vanuit haar gemeentelijke wettelijke taak als uitvoerder van de Telecomwet;
- c. Het besluit te nemen het gemeentelijk mantelbuizennetwerk voor de verglazing van bedrijventerreinen onder nog nader te bepalen voorwaarden en vergoedingen beschikbaar te stellen aan derden en daar nader onderzoek naar te verrichten.

's-Hertogenbosch,
De gemeenteraad voornoemd,
De griffier,

De voorzitter,

drs. A. van der Jagt

mr. dr. A.G.J.M. Rombouts